

Шаблистий Володимир Вікторович
*ад'юнкта кафедри кримінального права та
кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Проблеми нормативно-правового регулювання профілактики правопорушень та злочинів, пов'язаних із посяганням на особисту безпеку особи

Теперішній стану захисту особи від кримінальних погроз в Україні вимагає переосмислення та вжиття конкретних заходів щодо їхнього запобігання, оскільки, як зазначає М.І. Загородніков, притягнення до кримінальної відповідальності за погрозу вбивством чи застосування заходів громадського впливу до осіб, які вчиняють такі діяння, є засобом запобігання більш тяжких злочинів. Особу, яку притягнуто до відповідальності за погрозу вбивством, може бути зупинено на шляху до вчинення більш тяжкого злочину. Органи внутрішніх справ, громадськість повинні правильно оцінювати кожен випадок погрози та жоден з них залишати без уваги [1, с. 508].

Про таку необхідність свідчать офіційні статистичні дані. Так, відповідно до даних Департаменту інформаційних технологій МВС України слідчими органів внутрішніх справ протягом 2002-2008 рр. було порушено 9187 кримінальних справ за вчинення погрози вбивством. Отже, простежується чітка тенденція сталості порушених кримінальних справ – щорічно понад тисячу. Разом з тим, згідно з даними Державної судової адміністрації України судами різних рівнів, за вчинення злочину, передбаченого ст. 129 КК України, протягом 2003-2008 рр. було засуджено 2401 особу. Якщо порівняти наведені статистичні дані, то одразу стає очевидним, що лише близько 30% всіх порушених кримінальних справ за ст. 129 КК України знаходять своє відображення в обвинувальних вироках судів. Заслужує особливої уваги той факт, що слідчо-судовими органами Донецької області на протязі 2003-2008 рр. було порушено 3626 (44,3%) кримінальних справ про погрозу вбивством і відповідно засуджено 1331 (55,4%) особу за вчинення розглядуваного складу злочину.

З наведеної кількості осіб, засуджених за вчинення погрози вбивством, 2027 (84%) перебували у стані алкогольного сп'яніння та 1504 (63%) особи, будучи працездатними, не працювали і не навчалися. Найбільш чисельну вікову групу із загальної кількості засуджених складають особи у віці від 30-ти до 50-ти років – 1358 (57%) осіб.

На нашу думку, відсутність будь-якого виду юридичної відповідальності за вчинення різних погроз, крім погрози вбивством, відносно пересічних громадян впливає негативно не тільки на захист особистої безпеки громадян, а й авторитет органів внутрішніх справ в цілому, так як звернення особи до міськ-, рай-, ліноргану МВС України із заявою про погрозу застосуванням фізичної сили завершується, у кращому випадку, винесенням постанови про відмову в порушенні кримінальної справи, хоча не відомо за якою статтею кримінального закону, а іноді й простим висновком за результатами перевірки заяви.

Так, 14.12.2008 року до Звенигородського РВ УМВС України в Черкаській області звернулася жителька м. Звенигородка Л. із заявою про прохання притягнути до відповідальності її дядька Ю., який біля 17.00 год., знаходячись в стані алкогольного сп'яніння, вчинив у відношенні неї хуліганські дії – ображав нецензурними словами та погрожував фізичною розправою. Під час опитування Л. пояснила, що у вказаний період часу Ю. спав у власному будинку. Проснувшись, почав ображати її нецензурними словами та висловлювати погрози фізичною розправою. На прохання припинити ображати Ю. не реагував, тому Л. викликала по телефону наряд міліції для припинення протиправних дій дядька. Опитаний Ю. повністю визнав протиправність своїх дій у відношенні Л., але, не зважаючи на це, органом дізнання було винесено постанову про відмову у порушенні кримінальної справи за відсутністю складу злочину, передбаченого ст. 129 КК України, оскільки висловлені погрози реальної загрози життю або здоров'ю не несуть [2].

В даному випадку прийняте рішення є незаконним, так як проведеною перевіркою не встановлено жодного відношення фактичних обставин справи до змісту ст. 129 КК України. Більше того, нагадаємо, що відповідно до ч. 4 ст. 3 КК України застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією заборонено.

Вивчення матеріалів архівних кримінальних справ, порушених за ст. 129 КК України, показало, що найчастіше погрози вбивством вчиняються у сімейно-побутовій сфері. Так, наприклад, 05 червня 2008 року Могилів-Подільським міськрайонним судом Вінницької області Г. засуджено до трьох місяців арешту за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 129 КК України. Суд встановив, що 20 січня 2008 року близько 13 год. 30 хв. Підсудний Г., знаходячись в будинку свого зведеного брата М., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, на ґрунті раптово виниклих неприязних відносин, погрожуючи вбивством, наніс йому тілесні

ушкодження, які згідно з висновком судово-медичної експертизи належать до категорії легких тілесних ушкоджень, що спричинили короточасний розлад здоров'я. Потерпілий М. пояснив, що Г. неодноразово застосовував до нього фізичну силу та погрожував її застосуванням, але через наявність родинних відносин не звертався до правоохоронних органів [3].

Отже, стає очевидною необхідність пошуку засобів впливу на осіб, які вчиняють або схильні до вчинення погроз застосування фізичної сили з метою запобігання вчиненню як погрози вбивством, так й більш тяжких злочинів. На нашу думку, одним із таких засобів впливу може бути постановка на профілактичний облік осіб, які вчиняють погрози застосування фізичної сили та проведення з ними індивідуальної профілактичної роботи. Звичайно, ми не ставимо за мету перенавантаження працівників практичних підрозділів органів внутрішніх ще одним додатковим під обліковим елементом, проведення з яким профілактичних бесід буде зводитися до безрезультатного формального відписування. Мається на увазі наступне: особу, яка вчинила погрозу застосування фізичної сили або особу, яку виявили як таку, що схильна до її вчинення, суд, крім накладення адміністративного стягнення чи призначення покарання, зобов'язує протягом року з дня вчинення таких дій один раз на місяць у чітко визначену дату з'являтися до місцевого підрозділу міліції та давати пояснення з приводу своєї поведінки. Оскільки такий вид діяльності входить до обов'язків дільничних інспекторів міліції, то вони, в свою чергу, офіційно попереджують таку особу про недопустимість подальшого вчинення погроз застосуванням фізичної сили. Більш детально це необхідно розвинути в інструкції „Про порядок взяття на облік та проведення профілактичної роботи з особами, які вчиняють погрози застосуванням фізичної сили або схильні до їх вчинення», який нами розробляється.

У зв'язку із цим слід відмітити, що 100% опитаних нами респондентів вважають за доцільне встановлювати на профілактичний облік осіб, які вчиняють або схильні до вчинення погроз застосування фізичної сили та проведення з ними індивідуальної профілактичної роботи.

Затвердження наказом МВС України такої інструкції має стати лише початковим профілактичним заходом. Головними, на нашу думку, мають бути – встановлення кримінальної відповідальності за погрозу спричинення тяжкого тілесного ушкодження та адміністративної відповідальності за погрозу застосування фізичної сили.

Список використаних джерел:

1. Загородников Н.И. Советское уголовное право / Н.И. Загородников. – М.: Юрид. лит., 1975. – 567 с.
2. Архів Звенигородського РВ УМВС України в Черкаській області // Матеріали про відмову в порушенні кримінальної справи за 2008 рік.
3. Архів Могилів-Подільського міськрайонного суду Вінницької області // Кримінальна справа №1-115 за 2008 рік.

Швидкий О.В.

ад'юнкт кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Участь курсантів у підтриманні громадського порядку під час проведення масових заходів

На брифінгу в МВС заступник держсекретаря МВС України Валерій ВАРЕНКО зазначив, що в Україні щорічно зростає кількість заходів з масовою участю громадян. Так, якщо за 9 місяців 2000 року відбулося понад 15,5 тис. масових заходів, в яких взяли участь 20,5 млн. громадян, то за аналогічний період 2008 року проведено майже 41 тис. 300 масових заходів, у яких брали участь майже 23 млн. громадян [1]. Гостро постала проблема в збільшенні кількості працівників міліції під час забезпечення охорони громадського порядку з мінімальним відривом від виконання обов'язків покладених на них законом.

Актуальність дослідження полягає в розкритті особливостей збільшення кількості працівників органів внутрішніх справ (шляхом залучення курсантів ВНЗ МВС України) до охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

Метою роботи є визначення ролі та функцій курсантів ВНЗ МВС України у підтриманні громадського порядку під час проведення масових акцій.